

Naujienu Antroji Dalis

NR. 750

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

Dr. M. ANYSAS

Barbora Radvilaitė

KANČIOS DĖL KARŪNOS

(Tęsinys)

Senatoriai pradėjo svyruoti. Taip dalykas tęsėsi keletą dienų. Galų gale, lapkričio mėn. 14 dieną visas seimas susirinko į iškilmingą posėdį. Ši diena, kaip istorikai rašo, buvusi didžiausias mėginimas karaliaus Žygimanto Augusto gyvenime.

Pirmasis kalbėjo seimo maršalas, kuris karalių prašė vėl leisti iškelti vedybų reikalą. Karalius sutiko. Maršalas vėl argumentavo prieš karališkas vedybas. Karalius vėl ramiai atsakęs, kad jis laiką ištikimybę savo žmonai.

Kmitas, panaudodamas bendrą nepasitenkinimą, atsistojo ir drąsiai prieštaravo karaliui. Kmito prieštaravimas ir jo pavartoti išsireiškimai supykino karalių, kuris nekantraudamas jam liepė nutilti. Karaliaus paliepimas nutilti nėt supykino seimo ponus. Karalius atsiprašė už savo žodžius, bet vėl pasakė:

— Kas įvyko, negali būti atšaukiama, o Jūs gerbiamieji, neturėtumėte manęs prašyti, kad aš sulaužyčiau savo žmonai duotus pažadus, bet verčiau turėtumėte prašyti, kad aš juos kiekviename atsitikime laikyčiau. Prisiekiu mano žmonai ir jos neišsižadėsiu, kol viešpats Dievas mane laikys šiame pasaulyje. Nes brangesnis yra mano tikėjimas, negu visos karalystės pasaulyje.

Po šio pareiškimo, labai sujaudintas karalius apleido posėdžių salę.

Karaliaus pareiškimas ir salės apleidimas sukėlė didelę suirutę seimo narių tarpe. Vieni reikalavo vesti reikalą tol, kol nebus vedybos išskirtos arba panaikintos. Jan Teczinskis, Sandomiro vaivada šaukė, jog jis mieliam matytų turkų sultoną Solimaną Krokuvos rūmuose, negu Barbora Radvilaitė lenkų karalienė. Kalbėjo ir Gniezno vyskupas iš didžiosios Lenkijos. Jis pažadėjo šią karaliaus nuodėmę, jeigu jis Barborą apleistų, padalinti ant visos lenkų karalystės gyventojų galvų. Šiai minčiai pritarė ir vyskupas Džiaduskis. Visi reikalavo karališkų skyrų. Jų viltis buvo tokia: Jeigu karalius išardys šį seimą, bus išrinktas kitas, griežtesnis, kuris praves tautos norą. Šia prasme ir bajorijos maršalas pasireiškė karaliui su juo atsisveikindamas ir dar pažymėjo, kad nesant galimybės šį klausimą dabar išrišti, nesą reikalo toliau diskutuoti.

Jau buvo leidžiamos brošiūros ir siuntinėjami raštai; pra-

dėjo kilti balsai, kad Lenkija gali likti be karaliaus. Žygimanto Augusto padėtis buvo tiek susilpninta, jog net jis pats pradėjęs linkti padaryti vieną auką, atsisakyti nuo Barboros karūnacijos. Ta prasme karalius prašė Barboros brolių pasisakyti. Priešingai, Barbora ir jos broliai bet buvo nusprendę geriau sutikti, kad karalius atsisakytų nuo karūnos dėl savęs. Tačiau Mykolas Radvila maldavo karalių, kad jis jokiū būdu nepasiduotų tokiai minčiai.

Kaip Žygimantas Augustas sužinojo, kad Barbora yra labai nuliūdusi, nes neturi vilties gauti karališką vainiką, o šis liūdesys gali pakenkti jos sveikatai, jis atsakė Radvilai:

— Kas liečia vainikavimą, mes taip darysime kaip Tavo Malonybė man rašei. Reikia toliau su kantrybe ir protingu elgesiu pereiti šią audrą.

Karalius dabar nutarė žengti vieną žingsnį toliau prie savo tikslo, įvesti Barborą kaip karalienę į Krokuvos rūmus. Todėl po trijų mėnesių buvimo Radome karalienė Barbora buvo atlydėta į Krokuvą. 1549 m. vasario mėn. 9 d. karalienė apsisusto arti miesto. Karalius, surinkęs apie save jam palankių ponų, su jais kartu parvežė savo žmoną į karališkus rūmus Krokuvoje.

Karalienės įvažiavimas į Krokuvą įvyko su dideliu iškilmingumu. Buvo daug sveikinimo ceremonijų. Po dvariškių, kaip auksčiausiųjų ponų ėjo pirmasis pats karalius. Paskui jo, karietoje, apsuptoje dvariškių ir ponų, važiavo karalienė. Pasiekus Vavelio rūmų pakalnę, karalių pasveikino katalikų bažnyčios aukštoji dvasininkija. Vyskupas davė pirmą karaliui o po to karalienei pabučiuoti kryžių. Kapitula pasveikino karalių lotynų, o karalienę lenkų kalba. Choras džiaugsmingai sugiedojo: Te Deum Laudamus. Po to karališkoji pora ėjo į rūmus. Karalienė buvo patalpinta toje rūmų dalyje, kur visuomet karalienės gyvendavo.

Krokuvos pilyje

Karalienė Barbora dabar pilnai buvo įsitikinusi, kad jos svajonė būti vainikuota, tikrai išsipildys. Jos įvažiavimas į Krokuvos rūmus vėl buvo žingsnis priekin. Apie tai ji rašė laiške savo broliui Mykolui Rudajam, kuris savo valia turėjo karalienę apleisti ir Lietuvon grįžti.

— Galiausiai mano siela atsiduso, nes matau, kad mes jau

(Nukelta į 4-tą psl.)

Žemaičių kryžius ir koplytėles pasitinkant

PROF. IGNAS KONČIUS

Jau su trečiu giliai prasmingu dideliu veikalu emigracijoje pas mus ateina prof. Ignas Končius. 1954 m. džiaugėmės jo "Medžio drožiniais gimtajam kraštui atminti", 1961 m. mielai skaitėme jo dvitomes "Žemaičio šnekas", o štai dabar, š. m. pradžioje, grožėsime nauja autoriaus knyga — "Žemaičių kryžiai ir koplytėlės".

Iš profesijos Ig. Končius fizikos profesorius, dėstęs šiuos mokslus Vylauto Didžiojo universitete, redagavęs fakulteto mokslo darbus, paruošęs daug fizikos dalyko mokytojų, inžinierių. Gyvendamas JAV-bėse jis taip pat dirbo mokslinį darbą šioje srityje. Tačiau mums, lietuviams, jis užkliūna daugiau kaip kraštotyrininkas, gimtosios Lietuvos žemės, ypač Žemaitijos, tyrinėtojas.

Žemaitiją jis tyrinėjo dar būdamas moksleiviu, studentu. 1912 m. Plungės apylinkės pakelias išvaikščiojo apie 800 km. rinkdamas kryžių - koplytelių statistiką. Atrodo, kad vidutiniškai išėjo po 2,5 šventojo vienam kilometrui kelio. Šio darbo neužmetė ir nepriklausomo gyvenimo metais. Po 1932 metų apkeliaudavo kasmet po 400-500 km kelio, fotografuodavo žymesnes vietas, kryžius, koplytėles. Jo mėgstamiausios vietos: Telšių, Tauragės, Raseinių apskritys. Apvažinėjo 2424 km kelių, surašė 3234 šventuosius, neskaitant kryžių ir koplytelių kapinėse. Atrado, kad per visą Žemaitiją vienam kilometrui tenka 1,3 šventojo, arba vienam šventajam 0,7 km kelio. . . . Daugiausia jis rado kryžių—42,8%, Mergelių šventčiausių — 22,7%, Šv. Jonelių — 9,3%, Jėzusėlių — 4,4%; toliau ėjo stoginiai kryžiai, šventieji Jurgiai, Rūpintojėliai, Šv.

Jonai Krikštytojai, Šv. Rokai, Šv. Antanai, Šv. Juozapai, Šv. Barboros, na, ir Šv. Zidoriai su Šv. Pliurijonais. Seniausias jo atrastas stoginis kryžius buvo šeštame kilometre nuo Ketūnų į Mitkaičius, statytas 1783 m.

Greita emigracija iš Lietuvos neleido I. Končiui pasiimti savo užrašų, gausaus foto negatyvų archyvo; spaudoje tebuvo paskelbtos, palyginti, negausios nuotraukos. Tačiau Profesorius, sukaukęs savo atmintyje užsilikusius duomenis, sugebėjo parašyti knygą, kuri daug ko naują įneša į mūsų kraštotyros mokslą.

Mikliai valdydamas plunksną, turėdamas aiškų ir tikslų stilių, pateikia gražiausių žemaičių žemės vaizdų aprašymus, kuriuos pradėjęs skaityti negreitai akis nuo knygos attraukti. Čia aprašyti ir Beržoras su Plateliais, ir paslaptingoji Grūstė su Sedos kapais, Katinėnų kapų paslaptingos grožybės, Degučių trikampė bažnyčia, visi garsieji žemaičių mėgstamieji šventieji, paskiri šventieji, koplytėlės, krikštai, mirusiųjų kryžiai, lurdai, baubilai, šventoji žolė, kruvinieji takai, tvorų ir kitoki velniai bei kitos šventosios žemaičių žemės grožybės su bašenybėmis.

Įžvalgius aprašymus lydi net 125 iliustracijos tekste; dauguma jų aprašytos jau čia pat, rįšasi su tekste minimais dalykais; kitos, kad ir neaprašytos, yra malonus pašaras sielai.

Končiaus "Žemaičių kryžiai ir koplytėlės" nukelia mus tiek mintimis, tiek vaizdais į paliktąją žemę ir tu, ir aš skaitytojau, vėl jaučiamės čia kaip namie.

Autoriaus kalba žodinga. Jis nevengia tarmiškų — žemaitiškų žodžių, neieško jiems pakai-

PRIEŠKARINĖ KRETINGA

Kretingos miestas guli 12 km. į rytus nuo Palangos. Kol Hitleris nebuvo užgrobes Klaipėdos krašto, Kretinga palaikė artimus ryšius su Klaipėda, buvo lyg pastarosios priemiestis, nors šiuos miestus skiria 24 km. atstumas.

Nemažai lietuvių tarnautojų ir darbininkų dirbo Kleipėdoje, o jų šeimos ir jie patys gyveno Kretingoje. Mat, čia buvo pigesni ir lengviau gaunami butai. Klaipėdoje nedidelis butas kainavo 70-80 litų mėnesiui, o Kretingoje tokį butą galima buvo gauti už 50 litų, ir dar pigiau. Dirbantieji pirkdavo mėnesinius geležinkelio biletus ir į darbą ir atgal keliaudavo traukiniais (kelionė trukdavo tik 40 minučių).

Vasaros metu daugelio Lietuvos atostogaujančių tarnautojų akys buvo nukreiptos į mūsų pajūrį, o jo tada mes turėjome nemažai — nuo Šventosios iki Nidos (virš 100 km.). Mes kretingiškiai laisvais sekmadieniais dažnai važiuodavome pasimaudyti jūroje ir dieną praleisti jei ne į Palangą, tai į Girulius, Klaipėdą — Smeltynę, Juodkrantę arba Nidą, nes visos tos vasarvietės nuo Kretingos buvo nepertoliausiai ir patogiai pasiekiamos.

Kretingiškiai važiavo į Klaipėdą pirkti žuvų, kurių ten turgavietės halėje buvo begalės ir visokių rūšių. Važiuodavo į Klaipėdą pirkti ir aprangos, ir aparatų, ir vaistų, ir visokių kitų reikmenų. Kai kas važiuodavo tenai vakarais — į valstybės teatrą, kinus bei pramogines kavines.

Nemažai sergančių kretingiškių gydėsi pas Klaipėdos gydytojus arba atsiguldavo tenai į lietuvių vadovaujamą Raudonojo kryžiaus ligoninę.

Su Klaipėdos netekimu to visko nustojo. Kretinga atsidūrė lyg maiše be išėjimo. Tiesa, liko Palanga ir Šventoji su 14 km. pajūriu, bet šitas palikimas Klaipėdos pakeisti negalėjo.

Kretingos apskrities ligoninėje (75 lovų įstaigoje) tuojau pritrūko ligoniams vietų, o vietos gydytojai buvo apgulti sergančiųjų.

Kretingos apskrities valdyba pradėjo projektuoti apie naujos, didelės ligoninės pastatymą, nes buvusios ligoninės medinis pastatas — apie 100 metų senumo — buvo blogame stovyje. Buvo numatyta ir statybos vieta — prie grafo Tiškevičiaus sodo iš pietų pusės (pievoje). Tačiau po penkių mėnesių po "anschluso" iškilo antrasis pasaulinis karas ir tada apie naujų, didelių statybų vykdymą niekas nebegalvojo.

Kretinga — apskrities miestas buvo nedidelis — tik 4,000 gyventojų. Kretingos įžymybės — tai didelė ir graži iš lauko ir vidaus katalikų bažnyčia apie 300 m. senumo. Bažnyčios rūsyje gulėjo griaučiai tenai prieš kelis šimtus metų okupantų švedų mirčiai užmūrytų žmonių. Garsus buvo pranciškonų vienuolynas su stebuklingu liurdu. Spalio mėnesio pradžioje kiekvienais metais čia visą savaitę vyk-

davo atlaidai, į kuriuos suplaukdavo tūkstančiai tikinčiųjų iš visos Lietuvos. Gražiai atrodydavo vakarais maldininkų eisenos su žvakutėmis — tos eisenos nusitęsėdavo iki 3 km. ilgumo.

Pranciškonų vienuoliai vadovavo Kretingos gimnazijai, kur savo vaikus mokyti atsiųsdavo net iš Kauno aukšti valdininkai. Mat, Kretingos gimnazija buvo žinoma visoje Lietuvoje savo drausmingumu ir sugebėjimu išdykusius jaunuosius neklauzadas perauklėti.

Paminėtini taip pat grafo Tiškevičiaus rūmai su šiltadaržiu ir trys vieną po kito sekę dideli karpių ūkai, kuriuos supo medžiai ir pasivaikščiojimo kelias.

Nedidelis, bet jankus buvo miesto sodas su Nepriklausomybės ažuolu, darželiais, vaikščiojimo keliais ir sėdėti suoliukais. Čia vasaros metu vykdavo gegužinės, įvairūs susirinkimai bei paskaitos.

Tuoju už sodo stovėjo šaulių namas, pastatytas parengimams — vaidinimams ir šokiams. Buvo naudojamas tik vasaros metu, nes neturėjo apšildymo.

Vienuolynui priklausė ir šv. Antano namas, kur buvo kinas ir taip pat parengimų salė.

Per Kretingą teka Akmenos upė — nedidelė, bet vietomis yra gilių vandens telkinių ir ten mes vasarą maudydavomės.

Už kelių kilometrų nuo miesto, Darbėnų ir Kartenos link, prasidėdavo miškai, kur vasaros pabaigoje arba rudens pradžioje eidavome grybauti ir ten rasdavome daugybę visokių grybų: baravykų, raudonikių, rudmėsių ir kt. Kai kurie kretingiškiai tų grybų prisirinkdavo tiek daug, kad jų užtekdavo visą žiemą arba net iki naujo derliaus (suslėgdavo arba išdžiovindavo).

Darbėnų miškuose buvo šernų. Ne vienas jų būdavo laimėtu taikiniu medžiotojų, kurie sezono metu parnešdavo taip pat nušautų stirnų, zuikių, tetervinių ir kito laimikio.

Miškuose buvo lazdynų (riešutų) ir visokių uogų: mėlynių, aviečių, bruknių ir kt. Kai kurie žmonės eidavo jų rinkti — sau arba pardavimui.

Kretingos apskritis nepaprastai turtingas akmenimis. Ypač Mosėdžio valsčius. Tenai, kiek tik akys siekė, visur aplinkui matėsi ne tik daržus, bet ir atskirus pasėlių bei pievų sklypelius iš visų pusių supančios aukštos ir plašios sukrautų akmenų tvoros. Iš pirmo žvilgsnio atrodė, kad čia su tais akmenimis kas nors yra daroma ir kad jie čia yra suvežti iš artimų ir tolimų apylinkių. Deja, tikrovė buvo kita. Tie akmenys buvo išimti iš ūkininkų apdirbamų plotų ir pievų ir aplink sukrauti į tvoras panašius telkinius, nes kitur jų nebuvo kur padėti. Kur akmenys nebuvo išimti ir tebegulėjo žemės paviršiuje, pvz., ganyklose, tenai per juos galima buvo žingsniuoti kaip per grindinį.

Šitas Mosėdžio apylinkės nepaprastai akmeningas paviršiaus

Iš Prof. Igno Končiaus drožinių.

talų lietuvių kalbos žodynuose, "nesuvalkietina" jų. Ir tai yra geroji jo ypatybė. Gal kiek neįprasta, kai rašo Andrejavas, kai esame pripratę prie Endriajavo, Lėplaukė vietoje Lieplaukės, arba upalis, kapaliai, šv. Zidorius, Pliurijonas ir pan. Tačiau šios žemaičių vartojamos formos juk praturtina mūsų kalbos žodyną.

Didelės vertės turi paskelbtąji iliustracinė medžiaga. Beveik visos nuotraukos naujos, nematytos; iš jų tik labai maža dalis buvo spaudoje paskelbta. Kai kuriose knygos vietose yra ir paties autoriaus pieštų kryžių-kryželių bei koplytėlių; vadinausi, kur truko iliustracijų kalbamam objektui pavaizduoti, Končius pats nupiešė ir nupiešė gerai. Gal būtų pravertę ir daugiau pieštinių nuotraukų įdėti, o kai kurias kitas silpnesnes iliustracijas perpiešti, ypač kurios nėra specialiai parinktos, tik atsitiktinai gautos.

Gerą žodį tarti reikia ir "Tė-

viškėlės" leidyklos bei spaustu-
vės savininkui čekagiškiui Vla-
dui Vijeikiui, atlikusiam spau-
dos darbus ir savo lėšomis iš-
leidusiam šią knygą. Gerai, kad
jis negailėjo lėšų šiam krašto-
tyriniam darbui išleisti, darė
viską, kad iš techniškai blogų
ilustracijų išeitų bent paken-
čiamos. Vienur tai padaryti jam
pasisėkė gerai, kitur kiek blogiau,
bet tai esmės nekeičia.

Kai šiandien vis mažiau ir
mažiau lituanistinių (ypač kraš-
totyrinių) darbų iš spaudos be-
išeina, kai žinome, kad juos la-
bai sunku parašyti neturint po
savo kojomis žemės, apie kurią
rašome, šį autoriaus ir leidėjo
pasiryžimą — pradžiuginti mus
dar vienu netaip jau menku
darbeliu, — turime visa širdimi
gražiai ir mielai priimti.

Ignas Končius žemaičių kry-
žiai ir koplytėlės. Išleido Tėviš-
kėlė, 1965 m. 4346 So. Western
Ave., Chicago, Ill., 60609. Spau-
sdino Vl. Vijeikio spaustuve.
176 pusk. Bronius Kviklys

Žemaičių koplytėlė. Prof. Igno Končiaus drožinys.

ILLINOIS MEDICAL BOOK CO.
We feature excellent medical books
for your every need. Internationally
known authors. Superb service.
215 W. CHICAGO AVENUE
Phone 664-5252

DAMEN FUEL & SUPPLY CO.
HIGHEST QUALITY COAL
RANGE AND FUEL OILS
FAST, DEPENDABLE CITY-WIDE
METERED SERVICE
OLL PHONES 483-9800

ruožas tęsėsi per Darbėnų valsčių į pietus ir siekė Kretingą. Čia akmenų buvo irgi begalė.

Pagal geologijos mokslą Lietuvos akmenys yra atėjūnai iš Skandinavijos (tatai liudija visiškai ta pati rūšis). Ledų gdynėje Skandinavijos akmenys, daugiausia iš kalnų, atslinko į Lietuvą su milžiniškomis ledų masėmis (iki 100 m. storumo). O kai ledų gdynė baigėsi — ištirpo ledai, tie akmenys atsidūrė ant žemės paviršiaus arba jo klode. Per vienus ruožus slinko ledynai su daugybe juose įšalusiu akmenų, o per kitus — jie jų turėjo nedaug arba visai neturėjo. Todėl vienur mes randame išvarstytų akmenų per daug, o kitur jų yra maža arba visai nėra, pvz., šakių apskrityje. Dėlto akmenų išsidėstymas mūsų krašto atskirose vietose yra labai ne vienodas.

Lietuvos žemėlė pergyveno keturias ledų gdynes (pirmoji buvo prieš 600,000 metų, o paskutinioji — prieš 15,000 metų). Mūsų ežerai, kalvos ir lygumos yra glečerių (slenkančių ledynų) padariniai. Su milžiniško spaudimo jėga jie išrausė ir performavo mūsų žemės paviršių. Ištirpančių ledynų nutekantis vanduo išgraužė pirmųjų upių slėnius. Glečerių atneštas smėlis, molis ir sutrupėjusių arba sutriuškintų akmenų gabaliukai (žvyras), ledams pavirtus į vandenį, nusėdo ant dugno. Iš ištirpusių glečerių nuosėdų susdarė mūsų žemės viršutinis klotas, kuris vietomis siekia iki 300 metrų gilumo.

Kalbėdamas apie Kretingos akmenis aš nuklydau į labai tolimą geologinę praeitį. Dabar mes grįšime atgal prie pasirinktos temos apie Kretingos m. iš netolimos prieškarinės praeities.

Kai Amerikoje siautė depresija, Lietuvoje irgi buvo daug bedarbių. Lietuvos valdžia kiekvienais metais skirdavo du milijonus litų viešiesiems darbams, kuriuos vykdavo daugiausiai žiemos metu, kad duotų darbo ir uždarbio tuo metu padidėjusio nedarbo paliestiems žmonėms. Bedarbiams pašalpos dykai, t. y. be darbo, nebuvo duodamos.

Kretingos apskrities valdyba iš vidaus reikalų ministerijos viešųjų darbų fondo kiekvienais metais gaudavo 70,000—80,000 litų. Iš tų pinigų ji žiemos metu iš vasarą supirktų akmenų atsargų gamindavo plentams skaldas. Akmenis skaldydavo su kūjais darbininkai ir dirbti galėdavo tik registruoti bedarbiai. O pavasarį ji vykdavo pačių plentų statybos darbus.

Tokiu būdu Kretingos apskrities valdyba 3 metų būvyje (1936—1939) pastatė du plentus: Kretinga — Palanga (12

NUNEZ TREE SERVICE
LICENSED — INSURED
Topping, pruning, removing, surgery.
We also do all types of hauling.
(3 fully equipped trucks available).
Also City & Suburbs
FOR FREE EST., CALL
728-6281

Z. Andrejauskienė LAIKAS

Laikas eina, laikas plaukia
su savim mumis jis šaukia
vis pirmyn, pirmyn...
Laikas eina, laikas skuba,
kelia turis lyg dvigubą
tamsion ateitin...
Laikas eina, laikas slenka,
o mums vis jo neužtenka —
jis aplenkia mus.
Laikas eina, laikas bėga
ir galinga savo jėga
malšina skausmus.
Vokietija, 1947

VANDENĖLIAI

Jau pavasaris artėja,
sušlamo miškeliai.
Visą gamtą šilfti vėjai,
saule džiaugtis kelia.
Skuba jūron vandenėliai,
plaukia susibūrę...
Ilgai "valdė" — dabar vėliai
pasitraukti turi.
Plačiai buvo išsilieję
po pievas ir žemę...
Šalin plaukti prisiėjo —
iš visur juos tremia.
Ir nuslinko po truputį
žiemos pančiai stori —
O pasaulyje saulutė
viešpatauti nori.
1947

km.) ir Veviržėnai — Aisenai
(sujungę su Klaipėdos krašto
plentu), 7 km., — viso 19 km.

Vadinas, bedarbiams skirtos
lėšos buvo produktingai sunau-
dotos. L. Kvecas

Artistas Van Hefflin žiūri pro padidinamą stiklą, kurį jis turės naudoti naujame filme "Jei kartą buvai vagis"...

Naudingas žmogus
— Tėveli, — paklausė sūnelis tėvo, — kas pasidaro iš futbolininko, kai jis pasensta, nebepabėga, ir galų gale akimis nebemato nei ausimis begirdi?
Tėvas: — Jis pasidaro sporto teisėju, mano vaike.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVELUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & MCKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1043

Telefonas: Central 6-3206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding	Manhattan Fire & Marine
American Indemnity	Mercury Mutual
Casualty Mutual	Monarch
Fidelity & Deposit	National Union
Fire and Casualty of Conn.	New York Fire
Gibraltar Insurance	Security Insurance
The Hanover	United States Fire
Highway Insurance	Universal Insurance
The Home	Western Fire & Casualty
Interstate	California Life
LaSalle Casualty	

SIUNTINIAI — DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

DĖMESIO!

Pranešame, kad pagal naują susitarimą tarp Vneshtorg Maskvoje ir Package Express jau dabar galite siųsti savo giminėms ir draugams siuntinius į SSSR, jie nieko neturės primokėti gaudami įvairiausių produktų siuntinius - dovanas, kurie bus sudaryti iš SSSR gamintų pirmos rūšies produktų.

Čia nurodytos kainos yra Visos išlaidos produktams parinkti ir jiems nusiųsti į bet kurią SSSR dalį.

Užsakyti siuntiniai sudaromi Maskvoje, Odesoje ir Rygoje.

Siuntiniai bus įteikti gavėjui po 10—20 dienų užsakymui atėjus į Maskvą.

Siuntiniam galima užsakyti ir delikatesus tarpe jų — juodąją ikra, vėžių konservus, šprotus, saldinius ir kitus.

Siuntėjas gali siųsti dovaninių siuntinių kiek nori. Yra ir paruošti, standartiniai siuntiniai, arba galite pasirinkti produktus patys iš katalogo.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

Reikalaukite mūsų naujų katalogų sovietiniams produktams.

Dovanų pristatymas ir apsauga garantuojama.

B. RADVILAITĖ

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

prie šio tikslo priplaukiame ir kad visi žmonės man yra daugiau palankūs, negu mes galėjome tikėtis.

Kitame laiške rūmų valdytojas rašo Barbaros broliui:

— Malonu yra matyti, kad tie, kurie anksčiau karališkoms vedyboms prieštaravo, dabar, matydami karaliaus išvermingumą ir nepalaužiamą ištikimybę savo žmonai, vėl stengiasi įgyti karaliaus malonę ir norėtų, jei-gu galėtų, viską antraip apsukti. Ir aš pats jau atsigavau ir beveik pajaunėjau, matant ir girdint, prie kokio galo eina karaliaus reikalas. Ir turiu vilties, kad Dievo pagalba, mūsų visų liūdesys ir dejavimai greitai pereis į džiaugsmą ir linksmumą.

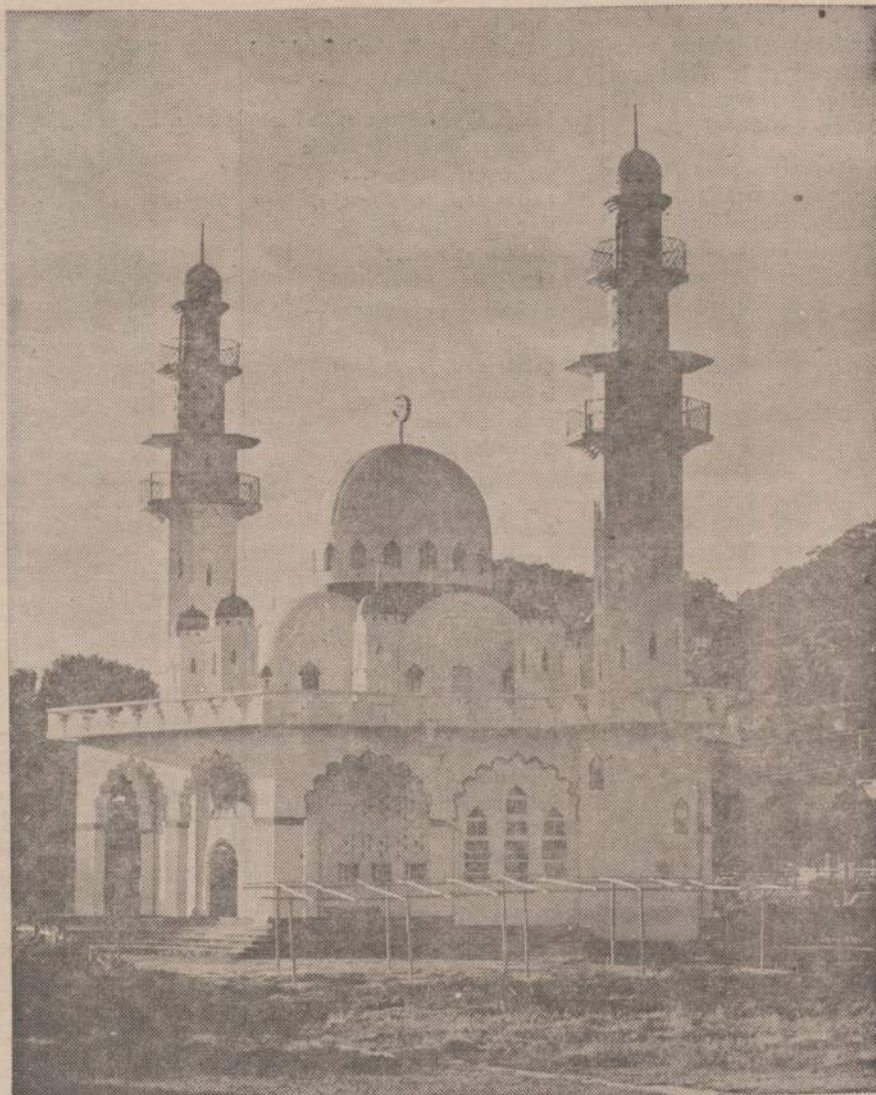
Iš šio laiško mes galime spręsti, kokia gera nuotaika pradėjo reikštis, karalienei apsigyvenus Krokuvos rūmuose. O tam buvo daug priežasčių. Kad karalius ją apgyvendino karališkuose rūmuose, rodė jo nepakeičiamą nusistatymą eiti prie karalienės vainikavimo. Ir trūkumas realių priežasčių tam pasipriešinti dar padidino šią reikšmę. Pradėjo dar naujas karaliaus ištikimybės pareiškimas savo žmonai.

Dešimtis savaitių po Barbaros apsigyvenimo Vavelio rūmuose karalius iškilmingu dovanojimo aktu prirašė karalienei Barbarai ligi jos amžiaus pabaigos didelių turtų ir dvarų su Kauno pilimi ir rūmais, daug visokių miestelių ir dvarų Lietuvoje ir žemaitijoje su visais ten pagaminamais turtais.

Sekė kita naujiena: Stodnicis, didelis priešas karališkų vedybų, galų gale nusilenkė karaliui, viešai pripažindamas savo kaltę ir nuolankiai su apgailėtavimu atsiprašydamas karalienės. Jo pavyzdį sekė Krokuvos vaivada Petras Kmit. Jis irgi nusilenkė prieš karalienę Krokovoje. Jis su savo žmona aplankė karališkąją porą ir išsi-meldė sau didelę garbę matyti juos svečiais savo rūmuose Wisniecoje. Tam priėmimui jo rūmai buvo ypatingai didelė prabanga išpušti. Karališkieji svečiai buvo vaišinami gerais valgiais ir buvo linksmunami įdomiais žaidimais.

Kai tokie žymūs asmenys nusilenkė karaliui, nėra ko stebėtis, kad kita, mažiau galvojanti ir įtakinga bajorijos dalis perėjo į karaliaus pusę. Barbaros rūmų valdytojas viena proga pažymėjo, kad karalienė Barbora šituo geron pusėn pasikeitimu buvusi labai laiminga.

Ankstyvesniame karalienės Barbaros su karaliumi susitikime, visiems labai patiko jos nuolankumas bei širdingumas. Tas pats buvo pastebėta jos įvažiavimo metu į Krokuvą. Visi jos artimieji tikėjosi ją ir toliau tokią matyti. Bet dabar, Krokuvos rūmuose, ji pasirodė žmonių akyse kitokia; ji laikėsi išdidžiai ir pasidarė žmonėms neprieinama.

Musulmonų moskė Trinidad saloje, kur yra didokas skaičius indų. Salos gyventojų daugumas yra katalikai, bet nuo nepamenujamų laikų saloje gyvena daug musulmonų.

Kiek šiame atsitikime yra teisybės, sunku pasakyti. Tai yra pirmoje eilėje vienpusiškas aiškinimas rūmų dvariškių ir asmenų, kurie rūmuose dažnai buvudavo ir norėjo įgyti jaunosios karalienės malonę. Iš kitos pusės žiūrint yra suprantama, kad Barbora,ėjusi per tiek daug šmeižtų ir nemalonių, susilaikė nuo greito susidraugavimo su jos vyro tautos žmonėmis, kurie jai dar buvo gana svetimi. Gal ir jos šaltesnis lietuviškas būdas jai neleido rasti greito suartėjimo su gana palaidu rūmų dvariškių gyvenimu.

Kaip tik šis laikas, 1550 m. pabaiga, buvo karalienės Barbaros pergalės, laimės, taikos ir poilsio laikas. Šituo metu jaunoji pora nekludomai džiaugėsi savo meile. Tik vieno dar trūko, jos vedybų pripažinimo valstybiniu mastu, karūnacijos. Šiuo laimės metu Barbora gyvenusi viena svajone, jos būsimu vainikavimu.

Visuose jos viešuose pasirodymuose ji buvusi svajingai susimąsčiusi. Ji tuomet rodžiusi ypatingą pilnos svajonės akių žvilgsnį. Buvo pastebimi jos negreiti judesiai, kurie išėjo iš jos melancholiško temperamento, įsimilėjusios ir besiliginčios svajonės. Apie tai rašė jos didžiausias garbintojas ir patikėtinis Stanislovas Koszuskis savo laiške jos broliui.

Nors išoriniai ji atrodė lėtai judanti ir svajinga, bet vidiniai jaunoji karalienė rodė didelį užsispyrimą reikaluose, kurių ji siekė, aiškino žmonėms, kurie ją arčiau pažinojo,

Karalienės Barbaros liga

Trumpai po Barbaros įvažiavimo į Krokuvos rūmus, karalienė pasijuto nesveika. Bet ji tai nebuvo rimtai žiūrima, nes ji ir anksčiau nesveikuodavo. Po kelių savaitių nesveikatos ženklas vėl dingo. Tik po metų pasirodė, kad karalienė serganti vėžiu. Tai buvo devynius mėnesius prieš įvykstančią karūnaciją. Ištisisius metus prieš jos mirtį karalienės gyvybė buvo pavojuje.

Karaliaus Žygimanto Augusto rašytame laiške Barbaros broliui buvo reiškiamas širdingiausias susirūpinimas jo žmonos sveikata. Karaliui buvo aiškinama, kad jo žmonos ligai, augoniu viename šone, gali padėti visokie burtininkai bei burtai. Visu karalienės ligos metu buvo kartojama žinutė apie tūlą moterį, gerai nusimanančią magiškuose burtuose (perite et bene versata in arte incantamentorum).

Kiek daug prietarų ir aukščiausiuose sluoksniuose tuomet dar buvo, parodo ši žinutė: Esą buvusi moteris, kuri ypatingai gerai supratusi išgydyti nuo pikto žvilgsnio. Buvo susidariusi nuomonė, kad Barbora esanti užkerėta jos ją nemylinčios uošvienės karalienės Bonos. Radvilai karaliui irgi siūlė tokią moterį, nes Mykolas tikėjęs į Lietuvos liaudies prietaringumą. Dar iki tol Lietuvos žmonės, kaimiečiai ir patys Radvilai, tikėję į įvairius burtus, aiškina lenkų rašytojai.

Karalius labai gražiai bei švelniai sulaukęs burtininkų atvažiavimą į Krokuvą. Ligos paveikta,

Barbora pradėjusi atsitolinti nuo savo dvariškių, kartais dienomis ir net savaitėmis ji nepasirodydavo. Jai buvę nemalonu žiūrėti į kiekvieną svetimą žmogų. Jos sekretorius rašė Mykolui Radvilai:

— Kuomet karalienė savo kambariuose užsidaro, kartais net kelias dienas jos nematyti. Nei tarnas negali įeiti ir net ponas Lubelskis neįleidžiamas. Ji tuomet taip nori būti viena, kad net nenori pamatyti savo rūmų panelių. Jeigu kartais kokias panelė jos tylėjimą pertraukia, nekantrus žodis krinta iš karalienės lūpų.

Tiktai karaliui, savo vyrui, Barbora nerodydavo savo nuotaikos, ji jo visuomet buvo pasiilgusi. Ji jau nujautė neilgą savo gyvenimą ir todėl norėjo tiktai jį savo vienuoje matyti. Visą laiką ji laikė karalių prieš savo šono ir pavydėjo kiekvieną minutę, kurią jis turėjo pašvęsti valstybės reikalams. Tik du dalyku tuomet jai buvo brangūs: jos vyro meilė ir jos svajonė apie būsimą karūnaciją. Visam kitam ji buvusi abejinga.

Karalienei visai svetimas buvęs noras turėti kokios nors itakos valstybės reikaluose, kad tuo sustiprintų savo padėtį. Jausdama, kad jos laimė jau nyksta, karalienė nebejautė jokios prasmės rūpintis kitų gerove. Šalta ji buvusi prie kiekvieno malonumo, prie kiekvieno svetimo dalyko, jeigu tas nebuvo sujungtas su jos asmenine meile ir karūnacijos reikalu.

Barbaros laimė buvusi labai apsunkinta tų žmonių, kurie jos negalėjo suprasti. Jos vie-

nšumas, kartais nekantrumas, jos karaliaus laikymas prie savęs, šaltumas prašytojams, kurie iš karalienės Bonos laikų buvo pripratę viską atlikti per karalienę, jos lėtas rengimasis, dėl kurio kilmingiems ir aukštiesiems valstybės pareigūnams dažnai tekdavo karalienės laukti, sukėlė daug visokių aiškinimų kaip karalienės išdidumą ir žiūrėjimą iš aukšto į juos.

Kaštelionas ir rūmų valdytojas skudžiasi:

— Kaip aš ateinu pas karalių, jis siūlo man atsisėsti, o ponias man neleidžia net į kambarį įeiti. O aš ją visuomet palaikau prieš jos priešus. Per greitai ponias mano ištikimybę jai užmiršo. Per greitai ji išmoko į mus dėmesio nebekreipti. Tegu ji susilaiko nuo šito, kad Viešpats Dievas ją nenubaustų.

Panašiai skundėsi visa dvariškių minia. Iš kitur į Krokuvą atvykę pareigūnai su savo žmonomis skundėsi:

— Šita ponias neturi niekam kitam laiko, tik tai sau. Jeigu ji nei senatorių nelaukia, ji turėtų žinoti, kad gal karalius jos nebelauks. Ji sėdi savo kambaryuose ir pamirštą valstybės reikalus.

— Jeigu ji daugiau būtų palanki tiems, kurie iš jos ko prašo, — aiškino kiti, — ji būtų įgijusi daugiau simpatijų pas žmones. Lenkijoje iš karalienės Bonos laikų buvo įprasta, daug dalykų atlikti per karalienę. Jau daug žmonių nuo jos atsimetė, atvirksčiai, ji būtų galėjusi daug žmonių meilės ir pagarbos įgyti.

Karališkų rūmų lankytojai matomai iš karalienės reikalavo per daug, nežinodami jos fizinės ir psichinės padėties. Karalienė turėjo dvariškiams ir jos lankytojams šypsotis, nors ją graužė nepagydoma liga. Tame glūdėje karalienės Barbaros tragedija.

Kai jos vyras Žygimantas Augustas ruošėsi kelionei po Lenkiją, Barbara būtina reikalavo kartu su juo keliauti ir parengi-

muose dalyvauti, nors liga ją be pertraukos kankino. Visiems atrodė, kad tokia kelionė jai negalima. Kai kurie laikininkai mano, kad tai nebuvo noras pasirodyti kaip karalienei, bet nesisukti nuo savo mylimo vyro ir su juo būti tiek kiek įmanoma. Galiausiai Mykolui Radvilai pasisekė ją perkalbėti. Karaliaus kelionė įvyko be jos.

Kaip 1550 metais susirinko seimas, tai jis po ankstybesnio priešinimosi Barbaros vainikavimui galiausiai nusileido. Galimas daktas, kad į jo galutinį nusistatymą paveikė ir karalienės liga, nes bendrai buvo aišku, kad ji ilgai nebegyvens.

Karalienės Barbaros karūnacija

Barboros vainikavimas buvo paskirtas 1550 metais, gruodžio m. 9 dieną. Paskutinė karalienės svajonė ėjo prie išsipildymo. Iš slapto meilės romano Radvilų parke Vilniuje, karalienė Barbora žengė prie savo svajonės išsipildymo, prie jos vainikavimo kaip karalienė. Karūna iš toli žibėjo auksu ir deimantais, bet jos spindėjimą temdino tamsios spalvos.

Dar tais pačiais metais birželio mėnesį mirė Barbaros motina, kunigaikštienė Radvilienė, nesulaukusi dukters triumfo. Žinia apie motinos ligą buvo gauta jos susirgimo metu. Kai Barbora po pirmojo susirgimo pasitaisė, jai buvo pranešta apie jos motinos mirtį. Mirtis paėmė greitai dar vieną draugišką žmogų, vyskupą Maciejevskį.

Be minėtų mirčių, dėl kurių labai liūdėjo karališkoji pora, o ypatingai Barbora, prisidėjo dar nemalonumas, kad Radvilų šeimoje kilo nesantaika. Kitas karalienės pusbrolis Jonas, tikras Mykolo Juodojo brolis, perėjo į nedraugišką karališkos vedybos pusę. Tas įvykis labai pablogino santykius su Mykolu Juodoju ir Ruduoju. Ši nesantaika labai veikė karalienę. Žiemai artinant, jos sveikata pradėjo žymiai blogėti, buvo net bijomasi, kad karalienė nebesulauks vainikavimo dienos.

Galų gale ji atėjo, ta taip ilgai lauktoji diena. Buvo suvažiavę lenkų kunigaikščiai, Prūsijos ir Pameranijos kunigaikščiai kaip vasalai. Buvo susirinkę beveik visi lenkų senatoriai. Atvyko ir karalienės abu broliai, kurie buvo apdovanoti aukštomis pareigomis: maršalas Mykolas Juodasis Lietuvos kanclerio titulu, o Lietuvos pataurininkas Mykolas Rudasis buvo paskirtas Trakų vaivada.

Anksti rytą, gruodžio mėn. 11 dieną, Gniezno arkivyskupas

Berlyno menininkas per keturias valandas karnavalo metu iš sniego nulipdė paveikslė matomas figūras. Jis gavo pirmą premiją už gražiai išbaigtą meno darbą.

Dzierzgovskis, lydimas beveik visų karlystės vyskupų, laukė Vavelio katedroje karaliaus ir karalienės atvykimo. Numatyta valandą atvyko karališkoji pora, lydima dvariškių, senatorių ir kitų pareigūnų. Pirmą visų

ėjo Krokuvos vaivada Petras Kmit, nešinas karališką lazda kaip karūnos maršalas. Didelis skaičius ponų ir ponijų, jų tarpe ir Silezijos kunigaikščiai sekė juos.

(Bus daugiau)

KAI JŪS NORITE SIŪSTI

SAVO GIMINEMS AR DRAUGAMS, GYVENANTIEMS U.S.S.R. DOVANŲ SIUNTIUŠ, TAI PASIRINKITE SAUGIAUSIĄ KELIĄ:

1. Nuspręskite ar jūs norite siūsti iš čia esančių prekių ar užsakyti, pav. Automobilį, Motociklą, Siuvamą mašiną, televiziją ar maisto siuntinį.
2. Pasinaudokite patikimos ir turinčios gerą vardą firmos patarnavimu.
3. Žiūrėkite, kad firmos personalas turėtų patyrimo ir mokėtų tvarkyti Jūsų užsakymą.
4. Patikrinkite ar toji firma turi reikalingus dokumentus.
5. Pasirinkite firmą, turinčią ilgą patyrimą tame biznyje. Kai visa tai persvarstysite, tai įsitikinsite, kad geriausiai Jums tiks turinti jau virš 30 metų patyrimą

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

CENTRAS YRA 716 Walnut Street, PHILADELPHIA, PA. 19106.
Tel.: WA 5-3455

SKYRIAI:

PHILADELPHIA
632 W. Girard Avenue
Philadelphia, Pa. 19123
Walnut 5-8878

BALTIMORE, MD.
3206 Eastern Avenue,
Baltimore 24, Md.
DI 2-2374

BLOOMFIELD, N. J.
228/230 Montgomery Street
Bloomfield, N. J.
Phone: 748-8524.

BOSTON, MASS.
390 West Broadway,
So. Boston 27, Mass.
Andrew 8-8764

CHICAGO, ILL.
4102 Archer Ave.,
Chicago 32, Ill.
FRontier 6-6399

Branch
2242 W. Chicago Avenue
Chicago 22, Ill.
BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO
7023 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio
UTah 1-0807

DETROIT, MICH.
6460 Michigan Ave.,
Detroit 10, Mich.
TASHmo 5-7560

ELIZABETH, N. J.
943 Elizabeth Avenue,
Elizabeth, N. J.
EL 4-7608

HAMTRAMCK, MICH.
11415 Jos-Campau Avenue,
Hamtramck 12, Mich.
TO 8-7940

KANSAS CITY
18 S. Bethany
Kansas City, Kansas
AT 1-1757

LOS ANGELES, CALIF.
3216 Sunset Blvd.,
Los Angeles 26, Calif.
NO 5-9887

MIAMI, FLA.
2755 Biscayne Blvd.,
Miami 37, Fla.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS, MINN.
217 E. Hennepin Street,
Minneapolis 14, Minn.
FE 2-4908

MILLVILLE, N. J.
19 Westwood Terrace
Millville, N. J.
Tel. 825-5362

NEW YORK, N. Y.
48½ E. 7th St.,
New York 3, N. Y.
GR 3-1785

OMAHA, NEB.
5524 So. 32nd Street,
Omaha 7, Neb.
Tel. 731-8577

PITTSBURGH, PA.
348 Third Avenue,
Pittsburgh 22, Pa.
GRant 1-3712

ROCHESTER, N. Y.
683 Hudson Ave.,
Rochester 21, N. Y.
BAker 5-5923

SAN FRANCISCO, CALIF.
1236 — 9th Avenue,
San Francisco 22, Calif.
LO 4-7981

TRENTON, N. J.
730 Liberty Street,
Trenton, N. J.
LY 9-9163

RECEPTŲ SPECIALISTAI

RECEPTŲ SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

LIETUVIŠKI IR ANGLIŠKI
VALENTINE DIENAI SVEIKINIMAI
IR ŠOKOLADINIŲ SALDAINIŲ DEŽĖS

2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

MIRÉ TADO BLINDOS PALIKUONIS

Antano Joniko paskutinės atostogos

Kai aš gimiau, net ir Dievomuka prasijuokė.

Iš A. Joniko atsiminimų

„Untonuks“ Jonikas

Pirmąjį šių metų sekmadienį, sausio 3 dieną, Brooklyne, N. Y. mirė vos 45 metus amžiaus sulaukęs ūbiškės žemaitis, Antanas Jonikas, kuris su broliu Vincu kaip ir tūkstančiai kitų lietuvių - žemaičių buvo pabėgęs nuo artėjančio raudonojo tvano ir, pasiekęs Amerikos krantus, visą likusį amžį išgyveno Brooklyne.

Nors gyvenime teko turėti daug draugų, tačiau tiesa lieka ta, kad ūbiškiui nėra geresnio draugo už ūbiškį. Jis, kurį visi iš mažens Untonėliu vadindavo, buvo angliškos ligos sužalotas (kuprelis), bet jo sužalotame kūne tilpo kilni ir tauri siela bei gera gailestinga širdis. Kas „Untonėlį“ sykį gavo pažinti, liko jo draugu, nes kitaip ir būti negalėjo: Antanėlis turėjo savyje išstobulines visas žmoniškumo dorybes.

Tarp šatrijos, Virvytės ir Pateklos

Gimęs ir augęs ne tik vienoje gražiausių, bet ir istoriškose žemaičių žemės vietose, Bivainių pamiškėje, kone pačioje šatrijos kalno papėdėje, trijų jo numylėtų, žuvelėmis ir vėžiais turtingų upių — šatrijos, Virvytės ir Pateklos kaimynystėje, — jis iš vaikystės išstobulines vasaros dienas praleisdavo tame nuo svieto izoliuotame žemės rojaus darže, pradžioje kaip vaikas, vėliau kaip piemenėlis, dar vėliau kaip pusvaikis, vaikas ir pilnas darbininkas.

Ateidamas į šią ašarų pakalnę Antanėlis atsinešė visą naštą nepaprastų gabumų. Iš pat mažystės jis pradžioje rodyti didelę meilę muzikai, dainai ir menui, tik, žinoma, tokiam giliausiam žemaičių žemės užkampyje, koks buvo ir tebėra garsaus Tado Blindos gimtasis ūbiškių kaimas, talentams išsivystyti sąlygos buvo liesos. Bet ir čia pasitvirtino senoji teisybė, kad auksas ir pelenuose žiba. Antanėlis, dar piemenėliu būdamas ir avelės ganydamas, pradėjo iš jaunų medžių žievės švilpynes ir birbynes sukli, vamzdelius (lumzdelius) dirbti ir jais „grajyti“; vėliau ilgąsias ir sulankstytas žemaitiškas trūbas (trimitus) — klevo medžio vamzdelius apvyniotus virtos beržo žievės „toše“ gaminti ir jais giriose trimituoti, smuikeliu

smuikuoti, kol pagaliau nebėko visoje žemaičių žemėje tokio muzikos instrumento, kuriuo jis nebūtų mokėjęs kaip tikras majestro griežti, pūsti ir dūduoti. Tai buvo tikras savo gimtosios žemės vaikas, kurs žemaičių žemę mylėjo nemažiau už tikrąją motiną, kurios neteko dar vaiku būdamas našlaičiu likęs.

Augo prie pamotės labai vargingai. Sveikas tėvynės oras ir graži gamta, kurią jis pamilo iš kūdikystės, buvo svarbiausieji jo tiek kūno, tiek dvasios maitintojai.

— Iš kur, Antanėli, turi tiek daug stiprybės ir gero ūpo? — klausdavome, matydami, kaip silpnučiame, kūne, liepsnoja skauti, stipri ir labai šviesi siela.

— Gimtinės gamta, kuriai ne tik lygios, bet ir panašios niekur kitur nerandu, — atsakydavo Antanėlis liūdnam nusišypsojęs, o sykį dar pridėjo: — Kas-bekas, o tu, Vlada, turėtum geriau žinoti, nė neklusęs. Jei mūsų miškų apangusiam užkampyje galėjo tarpti Tadas Blinda, gali jūo labiau tarpti jo palikuonis Untonėlis.

Nors su Antanėliu teko kartu kurį laiką pagyventi DP stovyklose ir apie mūsų bendrąją girių krašto tėvynę išsikabėti, bet paskutinis pasikalbėjimas buvo praicitą vasarą, kai Antanėlis buvo atvykęs į Chicagą atostogų praleisti, savo senų draugų aplankyti ir, susipažinęs su sąlygomis (eventualiai) su broliu Vincu čia persikelti.

Blinda tebeminimas kaip svieto lygintojas

— Mes, razbainikėliai Bivainių miškų, Didi vargdienėliai Lietuvos laukų, Kai mus ponai lažan varė mes įšokę į jų dvarą Pamokinom juos, pamokinom juos!

— uždainavo Antanėlis vos spėjęs duris atidaryti, kai atvyko per atostogas pagyventi. Nors Blindos dainuotos dainos, ir žemkalnio iš Blindos gyvenimo parašytas veikalas buvo daug kartų girdėta, apkalbėta ir vaidinta, bet ši Antanėlio daina su nepaprastu gyvumu vėl sukėlė jau prieš keliolika metų prarastos gimtinės beblunkančius vaizdus.

— Mano senelis buvo geras Blindos kaimynas (rodos, ir loimas giminaitis), — kalbėjo Antanėlis, o senelė Blindai net baltinius išskalbdavo.

Pats girdėjam senetę pasakojant, kaip svieto lygintojas (kaip Tadą Blindą aplinkiniai žmonės vadino), sykį jai už darbą davė auksinę dešimtrublinę, o popierine penkruble užsidedęs savo „bankrotkę“ dainuodamas išjojo į savo „palocius“.

Kas buvo Tado Blindos „palocias“? Tai buvo begaliniai, amžinai žaliuojantieji, didingų pušynų Bivainių miškai, prasidedą prieš ūbiškės bažnytkaimio ir

Londono gatvėn išėjo gražuolė Angela Pringle, kad parodytų savo \$45,000 vertės vakarinį činčilų palatą.

mano tėviškės ir besibaigia bent mums tuomet nežinomose tolybėse. Tolokai ūbiškės miškų tankumose ir dabar tebėra kažkokie vešlia žole apžėlę apkasai. Žmonės tvirtino, kad tai buvę Blindos bunkeriai.

— O, Tadas Blinda buvo sumaningas ir kilnus vyras! — visuomet su apologija atremdavo Antanėlis kad ir mažiausią Blindai nepalankią nuomonę. — Jis su savo „razbainikėliais“ apeidavo Šiaulių, Baseinių, Telšių ir net Kretingos apskritis. Tai buvo kažkas panašaus į teisingos valdžios gemalą nedoros valdžios užnugaryje. Tadas Blinda, kaip sakoma, „iš vieno ėmė, kitiems davė“, bet ėmė iš tų, kurie per daug turėjo, o davė tiems, kuriems ypač trūko, tai reiškia, kurie savo ponų buvo labiausiai nuskriausti. Reikia nepamiršti, kad Tadas Blinda „viešpatavo“ baudžiaivos paskutinėmis dienomis, kurios buvo ypatingai žiaurios ir baudžiauninkams skaudžios.

Dvarų ponai ir caro valdžia Tadą Blindą vadino banditu, bandos vadu ir kartuvinių vertu nusikaltėliu, bet kaimiečiai, lažininkai, baudžiauninkai ir visi žemaičiai jį vadino Svieto lygintoju. Blindai pačiam tas vardas labai patiko ir jis stengėsi tam vardui nenusikalsti.

Blindos užėiga buvo Luokėje, kur jis pats vienas arba su visa savo banda staiga pasirodydavo, visokių „zbitkų“ pridarydavo ir nežinioje dingdavo anksčiau negu vietinė valdžia spėdavo sukelti savo jėgas. Kaip Antanėlis pasakodavo, Blinda į Luokę neretai atvažiuodavo keturiais arkliais pakinkytoje karietoje, bet būtinai palaidais savo naginių (žemaitiškos odinės vyžos) apvarčiais! Nors jis buvo visą laiką žandarų ir ponų šnipų sekamas, bet apščiui turėjo ir savo žvalgų, kurie visuomet jį laiku išpėdavo, kad reikia bėgti ir slėptis. Bet vargas tokiam šnipui, kurs į Blindos nagus patekdavo, o patekdavo ne vienas.

Narsumo blogiausioji savybė yra akloji drąsa, tad ir Blinda pagaliau tiek išdrąsėjo, kad atvykęs į Luokę, juo labiau kituose miestuose ir miesteliuose, užsimaskavęs eidavo į viešiasias užėigas, kur ypač mėgdavo išgerti su kazokais ir žandais ir kol neatpažintas, jiems iškrėsti kokį akybrokšmą. Taigi, kaip viskam, taip ir svieto lygintojui sykį priėjo galas, dramatiškai kalbėdavo Untonėlis. Blinda irgi turėjo savo „judošių“, kurs savo vadą ir mokytoją išdavė jei ne už 30 grašių, kad ir ne taip pigiai; vietoj 30 kapeikų jis gavo visą vodkos butelką. Blinda tą dieną buvo per daug už lūpos paėmęs ir pasidaręs dar drąsesniu negu sveiko proto blaivias būdamas, dėlto pasidavė įviliojamas į tokią vietą, kur buvo viso būrio ponų sandinių apsuptas ratu ir užpampytas. Svieto lygintojo amžiaus pabaigai dar charakteringa sekanti pastabėlė. Kai Blinda jau užmuštas ant žemės gulėjo, kažkokia bobelė pribėgusi užmovė jam ant galvos su savim atsineštą kibirą... Gaila, tuomet niekam neatėjo į galvą jos bent paklausti motyvo tokio elgesio. Dabar jau per vėlu beklauti. Blindos „vaiskas“, vadui žuvus, dar kurį laiką Bivainių giriose laikėsi, kol vienus dvarininkai su kazokais išgaudė, kiti išsišlapstė, tretieji nejučiuomis grįžo į savo ankstybesnį gyvenimą.

Per anksti šalnos pakąstas žiedas

Daug mūsų tautos žiedų yra žiauraus klimato, šalunų ir kitokių nenugalimų sąlygų per anksti nuvytusių, tinkamai išskleisti negalėjusių. Ir Antanėlis Jonikas, galima sakyti, devynis amatus mokėjo, bet bado kėsti neteko. Ar Antanėlis paliko savo raštiškų bandymų, nežinia, tik tiek, kad su broliu Vincu labai mėgdavo deklamuoti ir dainuoti savo sudėtus eilėraščius, kupletus ir feljetonus. Dar tebegyvendami ūbiškėje, jiedu su bro-

Ili Vincu turėjo susidaryti visoje Luokės apylinkėje garsų "Jonikiukų orkestrą" ir kaip tie pasakiški Blindos "razbainikėliai" smuiką ir "basedlį" virkdydamu, savo sukurtomis dainomis patys "patūravodamū" ištisomis tavaitėmis trukdavo po plačiausias apylinkes, kam pabaigtuvių, kam krikštynų, kam vestuvių, o kam ir vakaruškų "apgrajyti". Be to Antanukas buvo gerai išsilavinęs fotografas ir girdavosi "ne veinam ličyną nutėškęs". Ar pats Antanėlis eilavo, rodyto nepaliko. Yra DP stovyklavimo metu dvi eilėraščių knygelės išleistos, bet Vinco Joniko vardu. Viena yra **P a k e l e i v i a i**. Lyrika. Ventos leidinys, 1949 m. Išleista Bielefelde, Vokietijoje, 112 pusl. Dobkevičiūtės - Paukštienės iliustruota, 65 eilėraščiai, padalinti skyriais: Benamių Dievo pėdsakais, Pražydo žemė raudonai, Ugniakurai prie vieškelio, Toli mos meliodijos, Anapus lūkesčių visų...

Antra knygelė yra pavadinta **B r a n g a k m e n s**. Lyrika. ALkos leidinys, Brooklyne, 1951 m., 64 pusl., 48 eilėraščiai tokiais padalinimais: Rytmečio atspindžiai, Prastadienio niuansai, Saulėlydžio smilkalai.

Iš prancūzų zonos DP stovyklų, kur prie mirštgyvio maisto pagerinimų užsidirbdavo batų taisymais ir drabužių siuvimu. 1951 m. atsikėlė ir su broliu apsigyveno Brooklyne ir buvo pasidaręs neblogas siuvėjas, vėliau su Vincu įsteigė kontraktorių "kompaniją", taisė apleistus namus ir vieną takį sau įsigytą buvo ištaisę į tikrą mažą "palocių". Be to dirbo labai gerus ir skoningus rėmus menininkų pavėkslams, daugiausiai dail. Jonynui ir kt. lietuviams, bet jo mėgiamiausias darbas buvo spintelių bei dekoracinių medžio dalykelių išdirbinėjimas, tad su šiais dviem paskutiniaisiais amatais — rūmų ir kabinetų darbu planavo atsikelti į Chicago, ir čia palaukti, kol Satrijos kalno maskollaus vyžos nebemindžios! Deja, Giltinė užklupo Antanėlį dar Brooklyne tebesantį ir štai paskutiniojo Tado Blindos gimines atžalos nebėra...

Atsiveikininimui geresnio žodžio nerandu, kaip iš Vinco Joniko "Pakeleivių" — Nežinomo tėvo rauda:

Sūnau! Tu lengvutis, mažytis,
Kaip mamai užmigęs ant skreito,
Suspėjai krauju nudažyti
Žemelę taip greitai, taip greitai...

Sūnau! Tau reikėtų pakilti,
Atmušti kalėjimo sklęstį,
Paskiau į geltonąją smiltį
Dar manė senatvę užkasti...

Sūnau! Tu kaip mamos į linge
Esi čia paguldomas žemėn...
Užgeso sapnai spindulingi,
Ilsėkis ramybėje, amen.

Vladas Navickas

Sumanūs apgavikai su garsiais vardais

Neseniai Vienoje įvyko kriminalinė groteska. Į policijos būstinę buvo pristatytas jaunas vyras, pavardė Benya. Jis buvo nusikaltęs. Dėl muštynių ir policijos įžeidimo. Jaunas vyras buvo sumanus. Jis tvirtino esąs Austrijoje labai mėgiamo profesinės sąjungos pareigūno Anton Benya anūkas. To vardo įtakoje policija suminkštėjo. Ji jauną vyrą paleido.

Šis įvykis iššaukė visuomenės susidomėjimą. Buvo priekaištaujama, kad profesinės sąjungos vadovo anūkas nėra baudžiamas.

Opinijai nuraminti įsikišo pats partijos bosas. Jis nuneigė bet kokį giminingumą, nors sumintojo motina tvirtino, kad jaunas vyras esąs jo anūkas. Pagaliau klausimą išrišti ėmėsi pats vidaus reikalų ministeris. Jis išaiškino visą įvykį. Gyventojų registracijos įstaigos aktai galutinai įtikino visus, kad tarp tų dviejų asmenų buvo panašios tik pavardės, bet jokio giminingumo ryšio nebuvo.

Pelningą šposą išbandė vienas "Ponas Caruso".

Vieną dieną viename nedideliame Italijos miestelyje į pietus nuo Neapolio pasirodė jo manadžeris. Jis išnuomavo didelę salę ir sienas apkabino plakatais: "Ši vakarą dainuos Caruso".

Kainos buvo aukštos. Visi džiaugėsi galėsią vėl pamatyti didįjį dainininką, ir salė buvo perpildyta. Keli pasivėlinę turtinųjų sūnūs įėjimo bilietus gavo tik už spekuliacines kainas.

Gana plačiai žinoma artistė Marcia Mae Jones, išgyvenusi dešimt metų su televizijos programų gamintoju Bill Davenport, su juo persiskyrė.

Scena buvo aptamsinta. Dainininkas dėl skaudančių akių žėrinčias prožektorių šviesas liepė išjungti. Caruso, kuris atrodė sudribeš ir storas, pasirodė punktualiai ir dainavo. Žinoma, ne taip gerai, kaip visada, bet dėl to publika kaltininku laikė jo ligą. Po dainavimo sekė milžiniški aplodisimentai. Gėlės lijo ant scenos. Reporteriai skubėjo prie telefonų, paskelbti pasauliui: "Caruso vėl dainuoja".

Maestro buvo žadėjęs po koncerto pasirodyti suruoštame dideliame bankete, — bet ten jis neatvyko. Jo manadžeris dėl to atsiprašė, nurodydamas savo boso blogą sveikatą. Tą pačią dieną laikraščiai paskelbė, kad dainininkas tuojau po koncerto išvažiavo. Taip pat kasininkas ir manadžeris tuojau irgi dingę.

Sekantį dieną sunkiai sergantis Caruso sanatorijoje perskaitė laikraštyje, kad jis dainavo viename mažame miestelyje. Didysis tenoras įsiuto iš pykčio. Jis tuojau pranešė po-

licijai. Netrukus buvo pagauti abu apgavikai.

Vienintelis panašumas, kurį dainuotojas turėjo su pasauliniu tenoru, buvo tik jo nutukimas ir ta pati pavardė — bet ne Enrico, o Alfonso. Prieš teismą jis gynėsi labai sumaniai.

"Aš vadinausi Caruso", sakė jis, "ir ant mano plakatų buvo ne kitaip parašyta. Pažiūrėkite, čia yra kritikų atsiliepimai: jo balso grožis buvo toks pat, kaip visada!"

Kartu kaltinamas kasininkas ir manadžeris taip pat sumaniai gynėsi. "Aš niekur neužsiminiau, kad dainuos pasaulio garsenybė tenoras Enrico Caruso. O jei to mažo miestelio gyvenytojai įsivaizdavo, aš dėl to nesu kaltas. Aš sakiau tik, kad Caruso dainuos. Bet to užteko, kad įvyktų kažkas nepaprasto".

Istatymais besivadovaujįs teisėjas abu išteisino. Tik savo sprendimo motyvuose sarkastiškai pažymėjo: "Ir kokių kurjojų pridaro žmonių vaizduotė..."

L. K.

D J'S BEAUTY SALON
6730 So. Pulaski Rd.
For the styles to glamorize you in the year ahead!
Permanents — Styling — Tinting — Frosting — Silver Blending — Cutting — Shaping.
Hours Mon. — thru Fri. 9 to 9 P. M. Sat. 9 — 5, Sun. — 9 — 1.
Phone for appointment 582-1383

THE DINER IS OPEN AGAIN
At 4747-49 W. Madison
Under new Management.
Specializing in Steaks, Chops and Complete Meals
Phone 378-9751

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Patį žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS Į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-5243
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	Tel. 268-0068
• BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave	Tel. 233-8030, 246-0215
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
• NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	PO 5-5897
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
• WATERBURY, Conn. — 6 John Street	PL 6-6766
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2868
• YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave	GR 6-2781

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

yra geriausia dovana Žiemos vakarams.

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuviai galėtų žiemoms pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo žmogaus Gyvenimą - Dėdės šerno gyvenimo bruožus. Jie pradžiugins kiekvieną, kas jį atsimena ir pažinojo, o naujiesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų išeivių švie suolių gyvenimu ir jų kieta, ideologine veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozo Adomaitėio - šerno gyvenimo bruožai. Išleido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Šiandien su knygomis

O, kaip gera savaitgalį iš tarnybos sugrįžusiam atsisėsti patogioje kėdėje ir paskaityti gerą knygą, jeigu televizijoje raiteliai nesišaudo ir vaikai nealiarmuoja. Knygoje randi realesnį dvasios atsigavimą ir poilsį.

Meno temomis leidžiama labai daug patrauklių, su spalvotomis reprodukcijomis knygų, ypač žinomų dailininkų monografijų ir jos brangios, nes ne daug parduodama. Luksusiniai leidiniai paprastai atkreipia dėmesį savo iliustracijomis, bet dažnai esti šykštūs tekstais. Yra ir nebrangių knygų apie meną, be spalvotų reprodukcijų, kuriose esti apščiiai "sunkaus" skaitymo meno temomis. Aš daugiau vertinu "sunkųjį" skaitymą, negu "lengvą" romaną ar novelę, kur autoriaus skaitytoju viskas išdėstyta, "kaip ant delno".

Anglų kalba šalia gausybės pigios literatūros, leidžiama gerų mokslinių knygų: filosofijos, estetikos, humanizmo, moderniosios literatūros ir apamai meno klausimais, kurių nereikėtų bijoti skaityti ir lietuviams, pvz. anglų filosofo Her-

bert Read knygos apie meną, Sheldon Cheney — "Ekspresionizmas", Thomas Craven, Ortega y Gasset, jau nekalbant apie Leibnicą, Hegelį ar Dezorą.

Neseniai rinkoje pasirodė New York Times meno kritiko John Canaday knyga "Embattled Critic", 238 psl. 23 iliustracijos. Knygos autorius yra vyriausias New York Times meno skyriaus redaktorius. Per daug metų jam reikėjo susidurti kaip kritikui, su menininkais, mokytojais, rašytojais ir skaitytojais, kurie taip pat turi savo nuomones ir pretenzijas. Kritiko darbas nėra taip paprastas. Reikia pasiruošimo, dalyko žinojimo ir nebijoti, nes priešų daugiau atsiranda negu draugų, nežiūrint to, kad objektyvus būsi. Kritikui tenka ne tik bešališkai vertinti meno veikalus, bet ir ginti visuomenę nuo "apgavikų", kurie gal ne iš blogos valios, bet dėl nežinojimo demoralizuoja visuomenę klaidinančiais parodų aprašymais. Valdžia meno nekontroliuoja, nes menas labai personališkas dalykas, intelektualinis pažinimas, estefinė išraiška — dvasinė komunikacija su kitais žmo-

nėmis. Canaday per eilę metų man žinomas, kaip objektyvus kritikas. Atsargiai pakritikuodavo meno griovikus, dadaistus (antimenininkus), kurių darbai tikrai akrobatika, su menu nieko bendro neturi. Ir vieną vasario mėnesį (1961 m.) savo skyriuje Canaday išspausdino savo priešų ataką, pasirašytą 52 žymių asmenų, jų tarpe ir Harvardo universiteto meno skyriaus profesoriaus James Ackerman. Tai buvo panašus "manifestas" prieš John Canaday, kaip prieš keletą metų pas mus paskelbtasis "Kultūrinis nuosmūkis", pasirašytas 60 asmenų. Priešininkai savo protestu reikalavo Canaday pavarėti iš New York Times redakcijos, bet nepasisekė, nes Canaday gavo 600 laiškų, kurie palaikė jo pusę. Radikališki karštuoliai nieko nelaimėjo. Bet Canaday į savo knygą įdėjo ir savo priešininkų pareiškimus.

Kaip tarp menininkų, taip ir visuomenės, tebevyksta konfliktas, negalima susitarti, teisingiau suprasti modernaus meno. Moderniam menui reikalinga stipri propaganda, kad žmonės jį pamėgtų, priprastų ir priimtų. Canaday todėl ir apkaltino, kad jis nekiekvieną abstraktų daiktą pagiria ir nepripažįsta jam meninės vertybės. Tačiau jis ir apie menkavertį daiktą ką nors pasako ir nurodo jo silpnąsias ar blogąsias puses.

Savo knygoje nemažai straipsnių perspausdino iš New York Times redaguojamo me-

no skyriaus kronologine tvarka. Yra kai kas ir naujo pridėta, pvz. kaip atsirado kolekcionieriai, muziejai, bendrieji estetikos ir meno srovių konfliktai. Autorius su humoru pa-vaizduoja primityviško žmogaus išsiskyrimo iš kitų savo bendruomenės žmonių, kurie medžiojo bizonus ir jų mėsa mito, tipą. Žmogus rinko akmenėlius; mėlynus, baltus, raudonus, juodus ir vakare prie laužo tuos akmenėlius sudėdavo eilėmis ir jais grožėdavo. Kiti jo bendrai klausė, kam juos renka. Jis atsako, kad gražūs. Pradėjo ir kiti akmenėliais domėtis ir net rinkti. Kai ir kiti prisirinko akmenėlių, save laikė kilnesniais, nes jiems akmenėliai kažką reikė. Tada sumanė rengti parodas, mat, norėjo ir kiti pamatyti kolekcijas. Išsirinko kuratorių saugoti akmenėlius, kad kitas kolekcionierius nenukniauktų. Atsirado ir muziejus, pagaliau ir pirmas kritikas, kuris buvo aklas, bet jis įtikino savo brolius, kad jis gali matyti iš pryšakio ir iš kitos pusės. Jis žinąs, kurie akmenėliai yra geri ir kurie blogi. O kai atsirado filosofinis impulsas, tada prasidėjo ir biznis.

Tai, o! panaši pasaka egzistuoja ir šiandien. Žmonės renka sau patinkamus paveikslus, piešias, kas tik išgali dažų ir drobės nusipirkti, rašo, giria ir kitus ragina taip daryti. Mūsų menas kyla kaip ant mielių, visai panašiai, kaip bizonų medžiojimo gadynėje. Bet mes dar neturime nei savo visuotinės meno istorijos, jei neskaityti J. Baltrušaičio Lietuvoje un-to išleistosios, nei savo muziejaus, išėmus Čiurlionio galeriją Chicagoje. Mes dar sugebame kai ką parašyti (tai reikalinga), "akmenėlių" jau daug prisirinkome, bet ar sugebėsime juos išsaugoti?

John Canaday ir toliau redaguoja meno skyrių ir rašo straipsnius, informuodamas skaitytojus aktualiais meno klausimais. m. š.

VYKSTA PARODOS

Dail. Vytauto Kasiulio tapybos paroda atidaroma vasario 7 d. Gallery International, 13218 Superior ir Euclid Ave., East Cleveland, Ohio.

Paroda tęsis iki kovo 6 d.

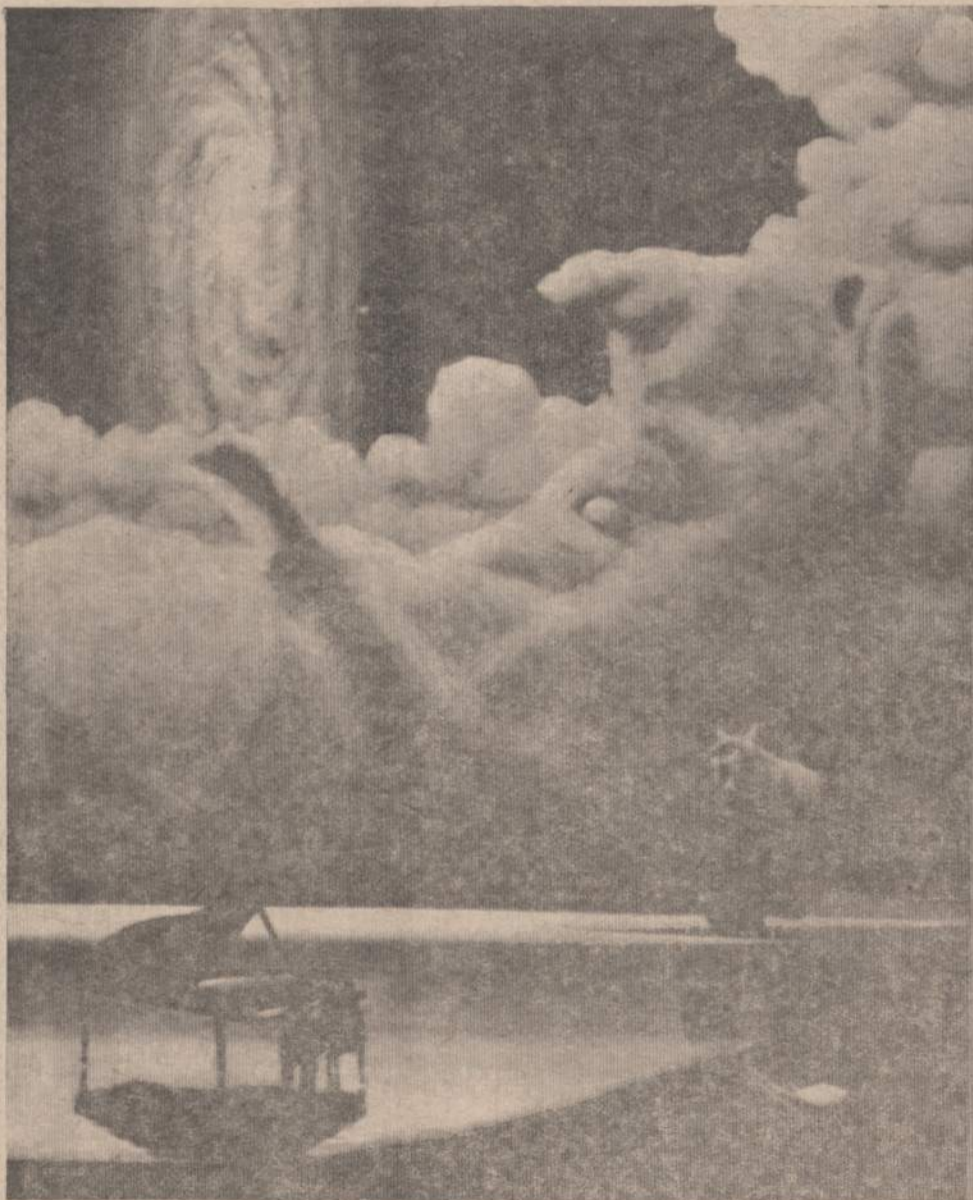
Valandos nuo antr. iki penktadienio 6—9 val. vak. Šešt. ir sekm. nuo 2—7 v. v.

Graikų vazos su juodomis figūromis priklauso archaiškam laikotarpiui. Raudonomis figūromis dekoruotos vazos dideliais kiekiais buvo gaminamos Atenuose 500—400 m. Autoriai Eufronius, Douris ir Brygos.

Archeografija: yra aprašomoji archeologija.

Barokas: iš klasikinio stiliaus išvystė visai naujos architektūros stilius.

Rokokas savo elegantiškumu ir švelnumu nužudė save. Jo struktūra išvirto vien tikslai į dekoracijos stilių.

Dail. Juozas Mieliulis

"Raganosio sonata" (tapyba)